

INVAZIVNI TUJERODNI ORJAŠKA (*Solidago gigantea*) IN KANADSKA ZLATA ROZGA (*Solidago canadensis*)

V Evropo oz. Veliko Britanijo so ju prinesli v 17. (kanadsko) oz. 18. stoletju (orjaško) iz severne Amerike kot okrasni rastlini, ki sta hitro postali priljubljeni. V Sloveniji je prvi zapis o orjaški zlati rozgi v naravi iz leta 1852 pri Beli Cerkvi, o kanadski zlati rozgi pa iz leta 1937 v okolici Ljubljane. Obe vrsti zlate rozge sta zelnati trajnici, visoki do 2 m. Listi so premenjalno razvrščeni, sedeči ali kratkopoeljni. Rumeni cvetovi so združeni v drobne koške, ki so nameščeni v razvejenih ovršnih socvetjih. Plod je 0,9–1,2 mm dolg orešek z do 2,5 mm dolgim šopom laskov.

Vrsti se razlikujeta po nekaj dobro razpoznavnih znakih: **steblo kanadske zlate rozge je v socvetju kratkodlakavo, pri orjaški zlati rozgi pa golo.** Koški (socvetja) kanadske zlate rozge so manjši (dolgi 2–3 mm) in jezičasti cvetovi v njih so komaj daljši od cevastih. Orjaška zlata rozga ima večje koške (dolgi so 3–4 mm), jezičasti cvetovi so razločno daljši od ovojka in cevastih cvetov.

Zlata rozga je prerasla travnik

Okrasna rastlina se širi na gozdne jase, gozdne robove, redko košene travnike, ob vodah in na različnih nasutih zemljin.

Cveti pozno poleti, ko naše domorodne rastline odcvetijo in privablja čebele

Cveti od julija do oktobra (orjaška zlata rozga zacveti nekoliko prej kot kanadska). Njena semena so zrela od septembra naprej. Drobne enosemenske plodove, ki imajo na enem koncu šopek laskov, na dolge razdalje raznaša veter. Rastlina pa se razširja tudi z razraščanjem korenin in njihovim razkosanjem. Koške korenin lahko nehote raznesemo s prstjo (npr. s težko mehanizacijo, začasnimi deponijami zemljin ipd.). Zelo sta priljubljeni med čebelarji, saj ponujata bogato jesensko pašo čebelam. Sta zdravilni rastlini in pomagata pri težavah s sečili.

UKREPI IN NAVODILA ZA ODSTRANJEVANJE ZLATE ROZGE

- Posamične rastline lahko ročno izkopljemo in pri tem pazimo, da odstranimo vse podzemne dele, ali jih populimo. Širjenje manjših sestojev lahko omejimo s košnjo ali odstranjevanjem rastlin še pred cvetenjem. S tem preprečimo vnašanje novih semen v talno zalogo semen in s tem kalitev novih rastlin. S pogosto košnjo sčasoma izčrpamo zaloge hranil v koreninah in rastline počasi propadejo. Različni viri navajajo, da košnja dvakrat letno (maja in avgusta), več let zapored, lahko zelo zmanjša sestoj zlate rozge. Priporočljivo je puljenje 2x letno ali košnja 4x letno, da preprečimo širjenje na nova rastišča.

- Necvetoče poganjke lahko kompostiramo. Cvetoče rastline pa je treba oddati v sežig ali kompostarno, pri industrijskem kompostiranju semena in

korenike propadejo. Sušenje ne zadošča, saj se na posameznih cvetočih poganjkih semena do konca razvijejo in razširjajo v okolico. V sežig ali kompostarno je treba oddati tudi izkopane podzemne dele, da se ponovno ne ukoreninijo.

Odstranjevanje gostega sestoja s puljenjem trikrat letno v Trzinu

- Pri rastiščih zlate rozge v Trzinu se je izkazala uspešna metoda puljenje mladih rastlin 3x letno od maja do avgusta ali začetek septembra vsaj tri leta (projekta LAS »Zgodbe mokrišč« in Marja - mala barja). Na rastišču nekdanje deponije v Mlakah predlagamo metodo košnje vsaj 2x letno pred cvetenjem. Ta ukrep se izvaja vsaj 3 leta, dokler se rastišče ne izčrpa. Na rastiščih zavarovane močvirske logarice v Blatnicah se izvaja metoda puljenja v okviru organiziranih občinskih akcij 3x letno v maju, juliju in konec avgusta ali začetek septembra vsaj tri leta zapored. Možna je tudi metoda košnje mladih rastlin pred cvetenjem 4x letno s strani lastnikov travnikov v skladu z zgornjimi ukrepi in s strokovnim spremljanjem Zavoda RS za varstvo narave.

*Avtorstvo in oblikovanje: Maja Brozovič in Ana Movrin
Fotografije: Andreja Slameršek in Maja Brozovič
POVZETO po Načrtu odstranjevanja invazivnih tujerodnih rastlin v občini Trzin, december 2020, strokovni pregled in dopolnitev: Sonja Rozman, Zavod RS za varstvo narave,
naročnik: Občina Trzin
Izdala: Občina Trzin, 2021*